

Laino proti Itálii, rozsudek velkého senátu ze dne 18. 2. 1999

Stěžovatel: Laino

Žalovaný stát: Itálie

Číslo stížnosti: 33158/96

Datum: 18.02.1999

Článek Úmluvy: čl. 6 odst. 1
čl. 8

Rozhodovací formace: Velký senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: občanskoprávní řízení, právo na respektování soukromého života, spravedlivý proces

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

18. února 1999

VĚC LAINO

(Rozsudek ve věci Laino versus Itálie)

Evropský soud pro lidská práva, zasedající v souladu s článkem 27 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen Úmluva) ve znění Protokolu č. 11 a v souladu příslušnými ustanoveními Jednacího řádu Soudu, jako Velký senát, který tvořili následující soudci: L. Wildhaber, předseda. E. Palmová, L. Ferrari Bravo. G. Bonello Bigi. J. Makarczyk. P. Kuris, R. Türmen, J. - C. Kosta, F. Tulkensová. V. Strážnická, P. Lorenzen, M. Fischbach, V. Butkevych. J. Casadevall, H. S. Grevová. A. Baka. R. Maruste a dále P. J. Mahoney, zástupce tajemníka Soudu, po uzavřené poradě Senátu, která se konala 3. prosince 1998 a 20. ledna 1999. posledně uvedeného data vynesl následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl předán Soudu, vytvořenému podle bývalého článku 19 Úmluvy, italským občanem Michele Lainem (dále jen „žadatel“) dne 29. ledna 1999 během tříměsíční lhůty stanovené bývalými články 32 § 1 a 47 Úmluvy. Tomu předcházelo podání stížnosti proti Italské republice (č. 33158/96), předložené Evropské komisi pro lidská práva (dále jen „Komise“) panem Lainem podle bývalého článku 25 dne 12. června 1996.

Žadatelovo podání vycházelo z bývalého článku 48 Úmluvy ve znění Protokolu č. 9. který Itálie ratifikovala. Předmětem uvedeného podání byla žádost o vydání rozhodnutí, zda skutkový děj případu zakládá porušení závazků odpovědného státu podle článku 16 § 1 a článku 8 Úmluvy.

2. Žadatel ustanovil advokáta C. Charimonteho, aby jej zastupoval (ustanovení 31 bývalého

Jednacího řádu Soudu B).

3. Jako předseda senátu, který byl původně jmenován (bývalý článek 43 Úmluvy a bývalé ustanovení 21) pro projednání procesních otázek, které by mohly vzniknout předtím, než vstoupí v platnost Protokol č 11. R. Bernhardt, tehdejší předseda Soudu, prostřednictvím tajemníka konzultoval s M. U. Leanzou, zástupcem italské vlády (dále jen „Vláda“), právním zástupcem žadatele a A. Pereničem, zástupcem Komise, o organizaci písemného postupu. V souladu s následně vydaným usnesením tajemník obdržel písemné vyjádření žadatele 7. srpna 1998. Vláda odpověděla 24. září 1998. Téhož dne zaslal sekretariát Komise vyjádření svého zástupce do úřadu tajemníka.
4. Jakmile 1. listopadu 1998 vstoupil v platnost Protokol č. 11 a v souladu s jeho článkem 5 § 5. případ byl předán Velkému senátu. Do Velkého senátu byl z moci úřední jmenován B. Conforti, zvolený soudce zastupující Itálii (článek 27 § 2 Úmluvy a ustanovení 24 § 4 Jednacího řádu Soudu), a L. Wildhaber, předseda Soudu. E. Palmová, místopředsedkyně Soudu. J. - P. Costa. M. Fischbach, místopředsedové sekce, (článek 27 § 3 Úmluvy a ustanovení 24 §§ 3 a 5 /a/). Dalšími členy jmenovanými pro doplnění Velkého senátu byli G. Bonello, J. Makarczyk, P. Kuris, R. Türmen, F. Tulkensová, V. Strážnická, P. Lorenzen, V. Butkevych, J. Casadevall, H. S. Grevová, A. Baka a R. Maruste (ustanovení 24 § 3 a ustanovení 100 § 4). Poté pan Conforti, který se účastnil projednávání případu před Komisí, odstoupil z účasti ve Velkém senátu (ustanovení 28). Vláda následně jmenovala L. Ferrari Brava, soudce zvoleného za San Marino, na jeho místo (článek 27 § 2 Úmluvy a ustanovení 29 § 1).
5. Po konzultaci se zástupcem Vlády a právním zástupcem žadatele Velký senát rozhodl, že není nutné konat ústní jednání.

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Zvláštní okolnosti případu
2. Dne 15. března 1990 žadatel podal k Oblastnímu soudu v Naples návrh na soudní rozvod s manželkou, paní R. Rovněž žádal soud, aby stanovil podmínky opatrovnictví dětí a užívání rodinného domu.
3. Dne 22. března 1990 předseda senátu stanovil jednání na 12. června 1990 s tím, že se strany pokusí dosáhnout dohody. Poté, co bylo zjištěno, že se tak nestalo, předseda předběžně svěřil opatrovnictví dětí (narozených 1984 a 1988) a užívání domu paní R., otci byl umožněn styk s dětmi dvakrát týdně (od 16 do 18 hod. ve čtvrtek a od 10 do 13 hod. v sobotu) a bylo mu nařízeno, aby platil paní R. výživné ve výši 600 000 italských lir (ITL) měsíčně. Na závěr požádal účastníky, aby se dostavili k vyšetřujícímu soudci 11. října 1990
4. Tři jednání (11. října 1990, 7. března a 10. října 1991) byla odložena na žádost žadatele, neboť strany se pokoušely dojit k mimosoudnímu vyřešení svého sporu. Příprava případu k soudnímu jednání byla dokončena až 13. února 1992. Po ústním jednání byli dne 22. dubna 1993 vyslechnuti čtyři svědci. Jednání 25. listopadu bylo odloženo samotným soudem na 15. prosince 1994.
5. Tohoto dne na žádost protistrany soudce odpovědný za přípravu případu pro soudní jednání nařídil, aby soudní spis byl odeslán k Oblastnímu soudu v Nole (provincie Naples), který nyní byl místně příslušný k projednání případu. Dnem určeným pro soudní jednání byl až 8. květen 1997. Toho dne však proces byl soudem odročen na 10. července 1997, neboť soudce připravující případ pro soudní jednání nebyl přítomen. Strany přednesly své návrhy 13. listopadu 1997 a ústní jednání před příslušným senátem se konalo 8. května 1998
6. Rozsudkem ze dne 27. května 1998, jehož text byl předložen úřadu tajemníka téhož dne, soud prohlásil manželství za rozvedené, potvrdil předběžné opatření ohledně opatrovnictví dětí a užívání rodinného domu a zvýšil výživné na ITL 800 000 měsíčně.
7. Žádný z účastníků se neodvolal.

JEDNÁNÍ PŘED KOMISÍ

12. Pan Laino se obrátil na Komisi 12. června 1996. Stěžoval si, že jeho případ nebyl projednán v přiměřené lhůtě, kterou požaduje článek 6 Úmluvy, a že v důsledku délky procesu bylo porušeno jeho právo na respektování rodinného života, které je zaručeno článkem 8 Úmluvy.
13. Komise (První senát) dne 28. května 1997 prohlásila stížnost (č. 33 158/96) za přípustnou. Ve své zprávě ze 16. září 1997 (dříve článek 31) vyjádřila jednomyslný názor, že došlo k porušení článku 6 § 1 a že není nutné posuzovat, zda došlo k porušení článku 8.

KONEČNÝ NÁVRH PŘEDLOŽENÝ SOUDU

14. Právní zástupce žadatele vyzval Soud, aby rozhodl, že došlo k porušení článku 6 § 1 a článku 8 Úmluvy, a aby poskytl jeho klientovi spravedlivé zadostiučinění.
15. Vláda uznala, že doba projednávání sporu nerespektovala požadavek „přiměřené lhůty“ dle článku 6 § 1. Vyzvala Soud, aby se nezabýval druhou stížností.

PRAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

16. Žadatel se považuje za oběť porušení článku 6 § 1 Úmluvy, který stanoví:

„Každý má právo, ... aby jeho záležitost byla ... v přiměřené lhůtě projednávána ... soudem, který rozhodne o jeho občanských právech...“

A Období, které je nutno posoudit

17. Období, které je nutno posoudit, začalo dne 15. března 1990, kdy se žadatel obrátil na napleský oblastní soud kvůli soudnímu rozvodu. Skončilo dnem 27. května 1998, kdy nolský oblastní soud rozhodl. Trvalo tedy více než osm let a dva měsíce.
18. Přiměřená délka procesu

18. Podle právního názoru Soudu přiměřenou délku procesu je nutno posoudit zejména z hlediska složitosti případu a chování žadatele a příslušných úřadů. V případech, které se týkají osobního stavu, tak jako je tomu významně i u žadatele, je vyžadována zvláštní péče vzhledem k možným následkům přílišné délky procesu, zejména pokud se týká práva na respektování rodinného života (viz mezi jiným rozsudek *Maciariello v Itálie* z 27. února 1997, řada A. č. 230- A. str. 10. § 18. a *mutatis mutandis* rozsudek *Paulsen - Medalen a Svensson v. Švédsko* z 19. února 1998. Záznamy o rozsudcích a rozhodnutích. 1998 - I. str. 142. § 39).

19. Žadatel zejména upozornil na délku procesu po 15. prosinci 1995, kdy předseda Oblastního soudu v Naples nařídil, aby soudní spis byl odeslán Oblastnímu soudu v Nole (který od té chvíle byl místně příslušný k projednání věci). Vzhledem k tomu, že případ nebyl žádnému soudci přidělen, věc zůstala v klidu až do jednání dne 8. května 1997, kdy nakonec byla odročena, neboť soudce nebyl přítomen.
20. Komise shledala, že došlo k prodlení zaviněným domácími soudy, a proto konstatovala, že jednání ve věci nesplnilo požadavek „přiměřené lhůty“.
21. Ve svém sdělení Soudu Vláda uznala, že délka procesu nesplnila tento požadavek, zejména s ohledem na podstatu věci a zvláštní péči, vyžadovanou - dle právního názoru Soudu - při projednávání tohoto typu případů domácími soudy.
22. Úvodem Soud konstatuje, že příslušný Stát nemůže být zodpovědný za zdržení způsobené snahou dosáhnout mimosoudní dohody, neboť sám pan Laino o toto požádal a bylo mu povoleno trojí odročení jednání (viz odstavec 8 výše). Soud dále poznamenává, že případ nebyl

zvláště složitý a příprava projednávání sestávala v podstatě z vyslechnutí svědectví čtyř svědků při jednání dne 22. dubna 1993 (totéž). Pokud jde o jednání úřadů, které se případem zabývaly. Soud má za to, že vzhledem k významu zájmu žadatele právní rozvod a stanovení opatrovnictví dětí a styku s nimi), domácí soudy nejednaly se zvláštní péčí vyžadovanou článkem 6 § 1 Úmluvy v těchto případech (viz výše uvedený rozsudek Maciariello a rozsudek Paulsen – Medalen a Svensson, str. 10 a 142. § 18 a 39). Různá období nečinnosti, jdoucí na vrub Státu, zvláště doba od 25. listopadu 1993 do 15. prosince 1994 a od posledně uvedeného data do 10. července 1997. zcela odporují požadavku „přiměřené lhůty“. Rovněž s ohledem na celkovou délku procesu Soud dochází k závěru, že článek 6 § 1 byl porušen.

23. Údajné porušení článku 8 Úmluvy

24. Žadatel si stěžoval, že délka procesu vyústila v narušení jeho práva na respektování rodinného života. Odkázal na článek 8 Úmluvy, který stanoví:

„1. Každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence.

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných.“

3. Podle názoru Komise nebylo „nutno zkoumat, zda v daném případě bylo porušeno“ toto ustanovení Vláda s tímto závěrem souhlasila.

25 Vzhledem k nálezu, který respektuje článek 6 § 1 (viz výše odstavec 22). Soud nevidí důvodu odchýlit se od názoru Komise.

III. Aplikace článku 41 Úmluvy

26. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Pokud Soud shledá, že byla porušena Úmluva nebo Protokoly k ní. a jestliže domácí právo Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu. Soud, pokud je to nezbytné, poskytne poškozené straně spravedlivé zadostiučinění“

1. Nepeněžitá škoda

2. Pan Laino požadoval 70 000 000 italských lir (ITL) za nepeněžitou škodu, kterou údajně utrpěl, a žádal, aby Soud při stanovení této škody vzal v úvahu předmět sporu a značné zpoždění procesu.

3. Vláda považovala požadovanou částku za zcela neopodstatněnou.

4. Zástupce Komise považoval za spravedlivou částku 17 000 000 ITL.

5. Soud potvrzuje, že žadatel nepochybně utrpěl nepeněžitou škodu. S ohledem na okolnosti případu a na závěry uvedené v odstavcích 22 a 25 tohoto rozsudku rozhodl přiznat mu ITL, 25 000 000.

6. Náklady a výdaje

7. Žadatel rovněž požadoval úhradu ITL 16 305 440 na náklady a výdaje před Komisi a Soudem.

8. Vláda a zástupce Komise na tuto věc názor nevyjádřili.

9. V souladu se svým právním názorem Soud přiznává žadateli částku požadovanou na úhradu nákladu a výdajů.

10. Úrok z prodlení

11. Podle informace dostupné Soudu zákonná úroková míra v Itálii v době vydání tohoto rozsudku činí 5 % ročně.

TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. Potvrzuje jednohlasně, že článek 6 § 1 Úmluvy byl porušen,
2. Potvrzuje patnácti hlasy ke dvěma, že není nutné projednávat stížnost podle článku 8 Úmluvy,

3 Potvrzuje šestnácti hlasy k jednomu, že odpovědný Stát má zaplatit žadateli v průběhu tři měsíců 25 000 000 (dvacet pět milionů) ITL za nepeněžitou škodu.

4. Potvrzuje jednohlasně, že odpovědný Stát má zaplatit žadateli v průběhu tři měsíců 16 305 440 (šestnáct milionů tři sta pět tisíc čtyři sta čtyřicet) ITL na nákladech a výdajích.
5. Potvrzuje jednohlasně, že jednoduchý úrok 5 % ročně je splatný z těchto částek po uplynutí výše uvedených tří měsíců až do úplného zaplacení.
6. Zamítá jednohlasně zbylý nárok na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém a francouzském jazyce a vyhlášeno na veřejném zasedání v Paláci lidských práv ve Strasbourgu 18. února 1999.

Paul MAHONEY

zástupce tajemníka

Luzius WILDHABER

předseda